

šla tato pravomoc, pokud jde o státní území z bývalého Uher-ska, na Národní výbor. Otázkou, jak se měla věc podle prozatímní ústavy z 13. listopadu 1918 č. 37 Sb. vyhlášené dne 14. listopadu 1918, není třeba se v konkrétním případě zabývat, když v 2. odst. §u 64. ústavní listiny č. 121/1920 Sb., za jejíhož panství se konkrétní spor odehrál, jest stanoveno, že veškerá moc vládní i výkonná, pokud ústavní listinou neb zákony Československé republiky vydanými po 15. listopadu 1918 není a nebude výslovně vyhrazena prezidentu republiky, přísluší vládě. Bylo uvedeno již výše, že právo promíjeti nebo zmírňovati tresty uložené právoplatně správními úřady jako policejními trestními soudy ústavní listinou prezidentu republiky vyhrazeno nebylo. Poněvadž pak pravomoc ta nebyla výslovně vyhrazena prezidentu republiky ani zákony vydanými po 15. listopadu 1918 a veškerá moc vládní a výkonná ústavní listinou nebo zákony vydanými po 15. listopadu 1918 prezidentu republiky nevyhrazená přísluší vládě, nutno dospěti k závěru, že právo promíjeti nebo zmírňovati tresty uložené právoplatně policejními trestními soudy (§ 117. bod 2. zák. č. V:1878 a § 12. zák. čl. XV:1879) přísluší v zemi Slovenské a Podkarpatoruské vládě (§ 70. úst. listiny).«

Jest tedy podle platného právního řádu, akceptujeme-li argumentaci n. s. s., jediné vláda oprávněna k výkonu práva milosti ohledně trestů za správní přestupky na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Jest otázka, zda tento právní stav nebyl změněn vl. nařízením č. 151/1936 Sb., jímž byla přesunuta pravomoc ve věcech milosti u trestů za správní přestupky na zemské úřady. Nutno odpovědět, že cit. vl. nařízení č. 151/1936 týče se přesunů příslušnosti *ministerstev* na zemské úřady, kdežto v tomto případě jde o kompetenci vlády.

Tento stav prakticky ovšem není na dlouho udržitelný (do rozhodnutí n. s. s. totiž v praxi vládl názor, že tu jde o příslušnost toho kterého ministerstva), protože vládu nelze zatěžovat rozhodováním o věcech tak podřadných, jako je zmírňování nebo promíjení trestů za správní přestupky.

Reformné smery nemecké na poli práva účastinných spoločností.

Dr. Ctibor Floreán (Bratislava*).

Reformné práce v Nemecku na poli práva účastinného zaslужujú si nemalej pozornosti, keďže budujú sa na celkom odlišných zásadách účastinnému právu evropského kontinentu imanentných.

*) Napísané v Basileji v auguste 1935.

Už v roku 1930 ríšskym ministerstvom vydaná osnova¹⁾ hľadá sa prispôsobovať zmeneným hospodárskym pomerom a za účelom upravenia kapitálovej koncentrácie na poli práva obchodných spoločností zavádza ako sama dovozuje: »neue Formen der Finanzierung und Kapitalbeschaffung für das Recht der A. G.«. Tento zdravý vývoj bol však prerušený stupňujúcou sa krízou v roku nasledujúcom, keď dôsledkom kleslej morálky a nedostatočného pocitu zodpovednosti, zrušenie celého počtu účastinných spoločností, malo za následok, že vláda bola nútená vydaním účastinnej novely zo dňa 19. septembra 1931²⁾ čiastočne zreformovať účastinné právo a tým znemožniť ďalej trvanie dosavadného nežiaducného stavu. Tendenciou tejto novely, je ako už švajciarsky komercialista Egger v jednej zo svojich prednášok výstižne naznačil, stupňované úsilie o vzbudenie novej dôvery k účastinnému podnikaniu. Čo sa i novela nedotýka dosavadnej reformy, vzhľadom na zmeny štruktúry účastinnej spoločnosti, znamená prechod na podstatnú nápravu na poli ochrany majetkového základu spoločností a v jej zvýšenej publicite. — Zákaz nabývania vlastných účastín (§ 226) trebárs i cestou sesterských spoločností, povinnosť správy uviesť pravdivý prehľadný skutkový stav podniku v obchodnej zpráve (§ 260a), zavedenie povinnej revízie podľa vzoru práva anglického (§§ 266—270), sú všetko predpisy, prinášajúce ďalekosiahlu nápravu. Je nesporné, že novela prispela v mnohom ku konsolidácii práva v účastinnom podnikaní nemeckom, avšak ako i Kizlink³⁾ uvádza, má ráz iba núdzový, ktorý najlepšie badať na predpisoch naprávajúcich naliehavé potreby reformy niektorých častí práva účastinného.

Po víťazstve národne-socialistickej ideje v Nemecku, naznačený vývoj sa pretrhol a právne nazieranie na účastinnú spoločnosť sa od dosavadného, diametrálne zmenilo. Nastolená bola otázka či vôbec účastinná spoločnosť, ako výslovne kapitálová asociácia je v súlade s právnym ponímaním hlásaných zásad? Z počiatku všetko nasvedčovalo k tomu, že účastinná spoločnosť nezodpovedá zmenenému náhľadu a preto má byť nahradená spoločnosťou kolektívnou, (scil. verejnou spol.). Oba zákony, ako zo dňa 5. júla 1934 o pretvorení kapitálových spoločností,⁴⁾ tak i z 9. októbra 1934 o rozpustení a zaniknutí takýchto spoločností, naznačovali tento úmysel. V predslove k zákonu na prvom mieste citovanom priznáva sa zákonodárca výslovne k naznačenému účelu, keď hovorí: »in geeigneten Fäl-

¹⁾ Entwurf eines Gesetzes über AG atd. publ. ríš. nem. ministerstvom spravедливosti, Berlin 1930.

²⁾ Verordnung des Rechtspräsidenten über Aktienrecht, Bankenaufsicht und über eine Steueramnestie. RGBI. I. str. 493.

³⁾ Kizlink, Německá akciová novela z 19. IX. 1931, v časop. »Právník« roč. LXXXI. soš. č. 7.

⁴⁾ Gesetz über die Umwandlung von Kapitalgesellschaften RGBI. I. str. 569.

len die Abkehr von anonymen Kapitalformen zur Eigenverantwortung des Unternehmens zu erleichtern«. Zákonodárca zasahuje tedy do voľného vývoja nie predpisom zakazujúcim, ale iba podnecujúcim, aby tak neuškodil hospodárskemu organizmu vyradením toho, čo sa hospodársky a organicky úplne vžilo.⁵⁾

Ponenáhlu však nastal obrat a počalo sa uvažovať o ďalekosiahlych následkoch vyradenia tejto tak dôležitej inštitúcie národného hospodárstva nemeckej ríše. — Uvedomovalo sa, že blízko 10.000 účastinných spoločností protokolovaných na území štátu so základným kapitálom dosahujúcim temer 23 miliard ríšskych mariek,⁶⁾ nemožno bez citelných otrasov hospodárstva ríše jednoducho zrušiť. Takisto nie menej závažnou okolnosťou bola pre udržanie tejto kapitálovej asociácie i účasť značnej výšky cudzozemského kapitálu na úč. podnikaní.⁷⁾

V dôsledku toho zisťovalo sa a zisťuje sa neustále na akých základoch by sa mohla reforma účastinnej spoločnosti, poľ. účastinného práva previesť, aby vyhovovala všetkým predpokladom hlásaných ideí.

So skromnej doktríny uvádzam i názor Aulera,⁸⁾ ktorý v podnecujúcom a nie zakazujúcom postupe zákonodarcovom vidí zaistenie úč. spoločnosti pre budúcnosť, keďže vzhľadom na dnešnú hospodársku štruktúru s jej veľkopodnikáním a kapitálovou potrebou najširších rozmerov, nebude možno kapitálovú spoločnosť úplne odstrániť. Aj Schönle,⁹⁾ dochádza menšou okľukou k tomu istému názoru.¹⁰⁾

Z toho najlepšie vidíme, ako je účastinné právo závislé na politickom názore štátneho teritoria, v ktorom platí. Už známy rakúsky procesualista František Klein miestne poznamenal: »Die innere Entwicklung der Aktiengesellschaft, die das Werk unausgleichbarer Gegensätze ist, die durch die politische Geschichte sowie durch die Geschichte der Wirtschaft in die hineingetragen werden und sich dadurch die A. G. als echte

⁵⁾ Srov. Hans Buchner v časop. »Recht u. Wirtschaft« roč. 934, str. 44.

⁶⁾ Vid' Statistisches Jahrbuch des Deutschen Reiches v. J. 1932 a 1933.

⁷⁾ Srov. zprávy v časop. »Schweiz. Aktiengesellschaft« roč. 1935.

⁸⁾ Auler, »Der Umbau der Kapitalgesellschaften in organische Unternehmensformen« v časop. »Wirtschaftsprüfer« roč. III. čís. 17., str. 345 a nasl.

⁹⁾ Schönle, »Grundtypenvermischung im neuen Recht, Berlin 1935 str. 40. a 41.

¹⁰⁾ Pre zaujímavosť citujeme: »Es brauchen ja nicht die bisherigen anonymen Formen der Kapitalgesellschaft zu sein. Vielmehr wird bei ihnen der Grundsatz verantwortlicher Führung ebenfalls verwirklicht werden müssen. Während man in der liberalen Wirtschaftsauffassung ein Interesse an der allgemeinen beschränkten Haftung hatte und die Rechtsprechung und Literatur in der Einmangesellschaft und in der Zulassung der Grundtypenvermischung diesem nachkam, verlangt der heutige Staat im Interesse des Volksganzen persönliche unbeschränkte Haftungsübernahme.«

Frucht unseres Kulturprozesses und als Abbild des zähen Ringens des Goldkapitals mit Staatsmacht und Ethik erweist.«

Prijateľné zásady novej účastinnej spoločnosti sú precizované v zpráve výboru pre účastinné právo pri akademii pre právo nemecké.¹¹⁾ Vychodí z predpokladu: *Der neue Staat hat seine Grundlage im Führerprinzip. Er stellt in den Vordergrund den Wert der Persönlichkeit gegenüber der anonymen Masse. Er beruht auf dem Grundsatz der Totalität des Staates und beansprucht demgemäss auch die Führung der Wirtschaft. Die Fragen der Anonymität, der Anwendung des Führerprinzips bei der A. G. und das Verhältnis der A. G. zum Staat waren es daher, die im Vordergrund der Erörterung stehen mussten.*«

Prvým problémom tlačiacim sa do popredia je tedy otázka anonymity. Stavia sa ostro proti vláde anonymnej masy, ktorú označuje za protichodnú so záujmami účastinnej spoločnosti, ako i so základným nazeraním nacionalne-socialistického vedenia. Vyžaduje sa zosobnenie účastinnej spoločnosti.

Z uvedeného vychádza zrejme na javo snaha všemožným spôsobom znemožniť nepriaznivý obsah zmenených hospodárskych pomerov na právnu štruktúru účastinnej spoločnosti. K tejto snahe pristupuje však v Nemecku i zdanlivá potreba prebudovania účastinnej spoločnosti na základe zásad národne-socialistických. Účastinár má sa zas vrátiť do spoločnosti, jeho záujmy majú sa stotožňovať so záujmami spoločnosti, ktorú má považovať za svoju. Anonymita kapitálovej účasti má prestať. Keď si uvedomíme, že účastinnú spoločnosť charakterizuje práve jej kapitálová základňa, ťažko si predstavíme názor reformujúcich »Die Herrschaft des unpersönlichen Kapitals solle hienach durch die einer wirklichen Aktiengesellschaft ersetzt werden«, uvedený v zpráve reformujúceho výboru. Tendencia smeruje tedy zrejme od kapitálovej asociácie, ku kolektívnej spoločnosti, nakoľko pojmove prepletá sa v tomto názore silne moment personálny. Keď aj názor výboru správne dovodzuje, že úč. spol. je spolkom, nesprávne však dedukuje, keď nevidí, že je spolkom nie obyčajným, lež spolkom, ktorému zákon expressis verbis priznáva samostatnú právnu subjektivitu,¹²⁾ kde právna osoba je nositeľom všetkých povinností a práv. Jej právna existencia nezávisí teda na individualite členstva. Táto ustupuje do pozadia. Účastinárovi neprislúcha právo na vedenie a zastupovanie spoločnosti. Pre správu podniku budú povolané osoby tretie. (§ 231 odst. 3. HGB.). Tieto môžu byť súčasne účastinármi a nemusia nimi byť; spoločnosť utvára sa nie za účelom získania pracovných síl, ale získania kapitálovej základne, čo najväčších rozmerov. Z toho dôvodu je vlastníctvo a vedenie úč. spoločnosti v rozličných rukách.¹³⁾ K tomuto ná-

¹¹⁾ Bericht des Ausschusses für Aktienrecht der Akademie für Deutsches Recht« roč. 1934, str. 20. a násł.

¹²⁾ § 210, odst. 1. HGB.

¹³⁾ Liefman, »Die Unternehmungsformen«, Stuttgart 1928, str. 50.

zoru dochádza i Wieland.¹⁴⁾ Je zaujímavé, že i Schönle,¹⁵⁾ jeden z najmladších zástupcov národne-socialistickej doktríny, pri dokazovaní potrebného prebudovania vychodí z tohoto základného nazerania.¹⁶⁾ Z uvedeného vidíme teda, že dospieva sa tu koniec koncom predsa k východisku zachovania essentialie formy úč. spol., hodlá sa však prebudovať táto v tom smere, aby obmedzené ručenie bolo nahradené priamym ručením a plnou zodpovednosťou. Sem smerovala teda snaha výboru, keď snažila sa približovať základy úč. spoločnosti k základom spoločnosti verejnej. Táto túha javí sa i v tom, že pre riešenie uvedeného problému bol akademiou pre nemecké právo vypísaný ešte dňa 23. decembra 1933 verejný súbeh.¹⁷⁾ Vývoj v Nemecku, ako sme zo stručne naznačeného videli, ide opačným smerom ako tento od počiatku započal. Pôvodne bola snaha dosiahnuť čo najmenšiu mieru zodpovednosti a iba v najkrajnejších prípadoch. Teraz ako je z uvedeného zrejmé, tendencia sa diametrálne sa liší od dosavadného snaženia a miesto obmedzenej zodpovednosti smeruje k plnej zodpovednosti účastinárov. V programovej reči na sjazde nemeckých právnikov v roku 1933 (Deutscher Juristentag) výstižne vyjadril toto snaženie ríšský minister Dr. Frank v nasledujúcej vete. »Wir werden die Grundsätze des Handelsrechts endlich einmal den Bedürfnissen der Wirtschaft und des Volkes anpassen und sie befreien von dem ungesunden Hang zur Anonymität und zur Unverantwortlichkeit.«¹⁸⁾

(Zaklúčenie.)

Nový pokus o emancipaci státního dluhu z centralisovaného státního hospodářství.

Univ. doc. Dr. Josef Siblík (Praha).

I.

Tato stať chce se stručně zabývatí moderním praktickým příkladem odděleného státního hospodářství, obírajícího se správou dluhu a jeho odstraněním, novodobým umořovacím fondem, který však je vystavěn na jiných základech a působí

¹⁴⁾ Handelsrecht sv. I., str. 473. a násl.

¹⁵⁾ V cit. diele str. 23.

¹⁶⁾ »Weil die Person des Aktionäres nebensächlich, das Kapital dafür alles ist, kann die Mitgliedschaft grundsätzlich frei übertragen und beerbt werden.«

¹⁷⁾ Téma znelo: »Wie müssen die Unternehmungsformen des geltenden Rechts umgestaltet werden, um den Grundsatz verantwortlicher Führung zu verwirklichen.«

¹⁸⁾ Cit. u Schönleho str. 32.